

Ks. Adam KUBIŚ

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II

## KRAKOWSCY TEOLODZY W BADANIACH NAUKOWYCH PROFESORA MIECZYŚŁAWA MARKOWSKIEGO

Wydział Teologii w królewskim *Studium Generale* w Krakowie powstał 11 stycznia 1397 r. Powołał go papież Bonifacy IX na prośbę Władysława Jagiełły i Jadwigi Andegaweńskiej, królów Polski, oraz przepojonego duchem reformatorskim biskupa krakowskiego Piotra z Radolina, zwanego Wyszem. Było to epokowe wydarzenie w dziejach uniwersyteckiego szkolnictwa w królestwie Korony Polskiej w ogólności, a polskiej teologii w szczególności. W ten sposób powstał bowiem nowy samodzielny ośrodek wiedzy teologicznej na rozległych terenach Europy Środkowo-Wschodniej. Miał on kapitalne znaczenie zwłaszcza dla Polski i złączonego z nią Wielkiego Księstwa Litewskiego. Choć wydarzenie to posiadało niezwykle doniosłe znaczenie w poszerzaniu i pogłębianiu wiedzy teologicznej na tych rozległych ziemiach, to jednak spotkało się z niezycliwym oddźwiękiem, przede wszystkim ze strony zakonu krzyżackiego, który również nosił się z zamiarem (formalnie nawet urzeczywistnionego) założenia czterowydziałowego studium generalnego w Chełmie nad Wisłą, aczkolwiek nigdy nie rozpoczęło ono działalności. Fundacja Wydziału Teologii w Krakowie unicestwiła także nadzieje cesarskie na to, by dominującym ośrodkiem studiów, zwłaszcza dla narodów germańskich (*omnium studiorum Germanicae nationis maximum*) w tym rejonie były tylko uniwersytety praskie<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> *Universitas Carolina* stała się od 1346 r. pierwszym uniwersytetem na północ od Alp i na wschód od Renu. W tym najwspanialszym uniwersytecie czeskim w latach jego świetnego rozkwitu 1372–1389 studiowało co najmniej 11 tysięcy scholarów. W r. 1372 król Karol IV przekształcił wydział prawa w osobną *Universitas Juristarum* według wzoru bolońskiego. Por. M. M a r k o w s k i, *Pierwowzory uniwersytetów*, Olecko 2003, s. 234, 279.

Chociaż pierwsze kroki Uniwersytetu Krakowskiego refundacji jagiellońskiej były bardzo trudne z powodu różnych przyczyn, to ta najwspanialsza ponadnarodowa – polska – instytucja średniowieczna w światowej edukacji przetrwała do dzisiaj. Już w pierwszym stuleciu swego istnienia wzniosła się na bardzo wysoki stopień rozwoju<sup>2</sup>. Przede wszystkim stała się rodzimym centrum wykształcenia w dziedzinie teologii. Jest znamienne, że pierwsi wielcy krakowscy profesorowie teologii wraz z niektórymi doktorami prawa kanonicznego wzięli aktywny i skuteczny udział w aktualnych sporach królestwa Korony Polskiej, prowadzonych z wytrawną dyplomacją państwa krzyżackiego. Czynili to wspólnie ze swoimi biskupami zaangażowanymi w ruch odnowy Kościoła *in capite et in membris*, który zmierzał do usunięcia schizmy zachodniej.

Z dawniejszych opracowań dziejów Wydziału Teologii Uniwersytetu Jagiellońskiego na większą uwagę zasługują prekursorskie opracowania ks. Jana Fijałka, który jako pierwszy przedstawił swoje studia o tym fakultecie<sup>3</sup>, ukazał jego promieniowanie w Polsce<sup>4</sup> i na Wielkie Księstwo Litewskie<sup>5</sup> oraz napisał świetną monografię o profesorze teologii Jakubie z Paradyża<sup>6</sup>. Z kolei w drugim tomie *Studiów do dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego* pióra Mieczysława Markowskiego ukazały się w 1996 r. *Dzieje Wydziału Teologii Uniwersytetu Krakowskiego w latach 1397–1525*. Aby takie dzieło mogło powstać, trzeba było rozpocząć badania źródłowe wiele lat wcześniej (1960), zwłaszcza w zakresie rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej. Z tego okresu niektóre imiona pierwszych uniwersyteckich teologów krakowskich wraz z nazwami miejscowości ich pochodzenia były w zasadzie już znane. Niemniej panował zupełny nieporządek w określaniu ich stopni naukowych. W związku z tym wszystkim darzono mianem profesora, zapominając przy tym, że ten zaszczytny tytuł można było w średniowieczu osiągnąć dopiero po wieloletnich studiach; a mianowicie po prowadzeniu dwuletnich wykładów kursorycznych z zakresu egzegezy Pisma

<sup>2</sup> Por. K. M o r a w s k i, *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego. Średnie wieki i odrodzenie. Z wstępem o uniwersytecie Kazimierza Wielkiego*, t. 1–2, Kraków 1900.

<sup>3</sup> Por. J. F i j a ł e k, *Studia do dziejów Uniwersytetu Krakowskiego i jego wydziału teologicznego w XV wieku*, Kraków 1900 (*Rozprawy Wydziału Filologicznego AU*, seria 2, t. 14).

<sup>4</sup> Por. tenże, *Szkolnictwo w Polsce średniowiecznej*, „Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń AU w Krakowie”, t. 15, nr 10:1910, s. 6–10.

<sup>5</sup> Por. tenże, *Kościół rzymsko-katolicki na Litwie. Uchrześcijanienie Litwy przez Polskę i zachowanie w niej języka ludu pod koniec Rzeczypospolitej*, [w:] *Polska a Litwa w dziejowym stosunku*, Warszawa 1914, s. 37–339.

<sup>6</sup> Por. tenże, *Mistrz Jakub z Paradyża i Uniwersytet Krakowski w okresie soboru bazylijskiego*, t. 1–2, Kraków 1900.

Świętego, po prowadzeniu takich samych wykładów przez dalsze dwa lata z zakresu ówczesnego standardowego dzieła z dziedziny teologii, czyli tak zwanych *Sentencji* Piotra Lombarda, po wielorakim wygłoszeniu kazań uniwersyteckich dla całej społeczności studiujących i uczących, po pilnym uczestniczeniu w dysputach uniwersyteckich, po uzyskaniu licencjatu od kanclerza uniwersytetu względnie od wydelegowanego przezeń zastępcy, po otrzymaniu stopnia doktora teologii i po uroczystym złożeniu wyznania wiary (*professio fidei*). Właśnie od słowa „profesja” wywodzi się nazwa profesora. Ten tytuł mogli uzyskać tylko doktorzy teologii. Nie przysługiwał on doktorom prawa czy to kanonicznego, czy też cywilnego, ani doktorom medycyny czy też magistrom filozofii. Po ustaleniu, jacy studenci teologii uzyskali tylko stopień bakałarza biblijnego, a jacy zdobyli następny stopień naukowy bakałarza-sentencjariusza, można było na podstawie uzyskanych źródłowych wyników badawczych pokusić się o ułożenie listy bakałarzy teologii. Ich liczba zmniejszyła się znacznie, gdy po przeprowadzeniu podobnych badań źródłowych przyszło ustalić listę wypromowanych w Krakowie doktorów teologii. Ponadto należało przeprowadzić kolejne badania źródeł rękopiśmiennych i drukowanych, ażeby występujących na tych listach bakałarzy i doktorów teologii ułożyć w porządku chronologicznym. Dla niektórych innych, zwłaszcza bakałarzy, takie biografie należy jeszcze wykonać. To samo wypada zrobić, ażeby scharakteryzować ich pisarską twórczość naukową z dalszym ukazaniem jej znaczenia dla wiedzy teologicznej i dla kultury chrześcijańskiej<sup>7</sup>

To wszystko jest właśnie osiągnięciem naukowym dzieła Mieczysława Markowskiego, który nadal interesował się problematyką Wydziału Teologicznego w Krakowie, także dziejami tegoż wydziału po jego usunięciu 11 sierpnia 1954 r. ze struktury Uniwersytetu Jagiellońskiego specjalną uchwałą Rady Ministrów PRL<sup>8</sup> Opracowania naukowe, które wyszły spod pióra M. Markowskiego, a odnoszące się do czasów współczesnych, obejmują w konsekwencji działalność dydaktyczno-naukową zarówno Papieskiego Wydziału Teologicznego w Krakowie (1954–1981), jak i Papieskiej Akademii Teologicznej (1981–2009). Papież Benedykt XVI, uwzględniając rozwój instytucjonalny i dorobek dydak-

<sup>7</sup> Ważniejsze krakowskie dzieła teologów z tego okresu zasługują oczywiście na wydanie drukiem. Początki temu przedsięwzięciu daje tom 12 *Studiów do dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego* pt. *Scripta manent. Textus ad theologiam spectantes in Universitate Cracoviensi saeculo XV conscripti*, wybór i opracowanie Z. Włodek, Kraków 2000.

<sup>8</sup> Znamienną rzeczą pozostaje fakt, że uchwała nie została opublikowana wówczas w żadnym urzędowym państwowym dokumencie. Por. *Państwowe prawo wyznaniowe Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, zebrał M. Fąka, Warszawa 1978, s. 124–125.

tyczno-naukowy Papieskiej Akademii Teologicznej, a zarazem pragnąc uhonorować pamięć swego Wielkiego Poprzednika, dnia 19 czerwca 2009 r., w uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa, przekształcił tę uczelnię w Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie.

Niezwykłe zainteresowanie M. Markowskiego całą ponad sześćowiekową przeszłością krakowskiej wyższej uczelni teologicznej dowodnie ukazuje załączona poniżej bibliografia, obejmująca 120 jego opracowań tematycznie z nią związanych. Do szerszych badań – co oczywiście nie wyklucza innych opracowań naukowych w tym względzie<sup>9</sup> – już nie tylko nad samym Wydziałem Teologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, lecz także nad jego późniejszymi formami, doszło dopiero na kilkanaście lat przed zbliżającym się 600-letnim jubileuszem Wydziału Teologicznego<sup>10</sup> oraz kanonizacją św. Jadwigi Królowej<sup>11</sup> Zapoczątkował je ówczesny prorektor i rektor Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie ks. Adam Kubiś. W tym celu zainicjował specjalną serię wydawniczą – kilkakrotnie już cytowaną – *Studia do dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*. *Studia* te są nadal otwarte na dalsze opracowania, które mają wypełnić istniejące jeszcze braki w historii tegoż wydziału. Dotychczas ukazało się już 19 tomów.

WYKAZ PUBLIKACJI MIECZYŚŁAWA MARKOWSKIEGO  
ODNOSZĄCYCH SIĘ DO DZIEJÓW  
WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO,  
PAPIESKIEGO WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO  
I PAPIESKIEJ AKADEMII TEOLOGICZNEJ\*

1. *La réplique d'André de Kokorzyn au «Principium» de Jean de Kluczbork du ms de la Bibl. de l'Un. de Wrocław I Q 376*, „*Mediaevalia Philosophica Polonorum*”, X (1961), s. 50–54.

<sup>9</sup> Jako przykład należy przytoczyć: *Złota księga Papieskiej Akademii Teologicznej*, red. S. Piech, Kraków 2000.

<sup>10</sup> Por. *Jubileusz sześćsetlecia Wydziału Teologicznego w Krakowie 20 X 1996 – 20 X 1997 (Studia do dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, t. 10)*, red. A. Kubiś, Kraków 1998.

<sup>11</sup> Por. M. Jago s z, *Beatyfikacja i kanonizacja św. Jadwigi Królowej (Studia do dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, t. 15)*, red. A. Kubiś, Kraków 2003.

\* Por. M. M. Maciołek, *Bibliografia Mieczysława Markowskiego*, „*Acta Mediaevalia* 22:2009, s. 31–92; A. Kubiś, *Współpraca prof. Mieczysława Markowskiego z akademicką uczelnią teologiczną w Krakowie*, [w:] tamże, s. 333–346.

2. *Wykład wstępny Andrzeja z Kokorzyna*, „Materiały i Studia Zakładu Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej”, II, seria A, „Materiały do Historii Filozofii Średniowiecznej w Polsce”, (1962), s. 3–51.

3. *Jakub z Nowego Sącza*, „Materiały i Studia Zakładu Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej”, III, seria A, „Materiały do Historii Filozofii Średniowiecznej w Polsce”, (1964), s. 3–29.

4. *Mikołaj Budissen*, „Materiały i Studia Zakładu Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej”, III, seria A, „Materiały do Historii Filozofii Średniowiecznej w Polsce”, (1964), s. 92–119.

5. *Poglądy filozoficzne Andrzeja z Kokorzyna*, „Studia Mediewistyczne”, VI (1964), s. 55–136.

6. *Mikołaj z Kozłowa*, „Materiały i Studia Zakładu Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej”, V, seria A, „Materiały do Historii Filozofii Średniowiecznej w Polsce”, (1965), s. 76–141.

7. *Spis osób dopuszczonych do wykładów i do katedry na Wydziale Teologii Uniwersytetu Krakowskiego w XV w.*, „Materiały i Studia Zakładu Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej”, IV, seria A, „Materiały do Historii Filozofii Średniowiecznej w Polsce”, (1965), s. 127–275.

8. *Stanowisko Uniwersytetu Krakowskiego wobec petycji husyckiej z 1421 roku*, „Materiały i Studia Zakładu Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej”, IV, seria A, „Materiały do Historii Filozofii Średniowiecznej w Polsce”, (1965), s. 354–360.

9. *Wykłady wstępne i komentarz do «Sentencji» Benedykta Hessego z Krakowa*, „Materiały i Studia Zakładu Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej”, IV, seria A, „Materiały do Historii Filozofii Średniowiecznej w Polsce”, (1965), s. 334–340.

10. *Zygmunt z Pyzdr*, „Materiały i Studia Zakładu Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej”, V, seria A, „Materiały do Historii Filozofii Średniowiecznej”, (1965), s. 169–205.

11. *«Expositio passionis» w rękopisach bibliotek we Frankfurcie nad Menem i w Wolfenbüttel*, „Materiały i Studia Zakładu Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej”, VI, seria A, „Materiały do Historii Filozofii Średniowiecznej w Polsce”, (1966), s. 3–13.

12. *Andrea da Kokorzyn*, [in:] *Enciclopedia filosofica*, 2 ed., I, Firenze: G. C. Sansom, 1967, 272.

13. *Bartolomeo da Radom*, [in:] *Enciclopedia filosofica*, 2 ed., I, Firenze: G. C. Sansom, 1967, 753.

14. *Jacopo da Nowy Sącz*, [in:] *Enciclopedia filosofica*, 2 ed., III, Firenze: G. C. Sansom, 1967, 1134.

15. *Nicola Budissin da Cracovia*, [in:] *Enciclopedia filosofica*, 2 ed., IV, Firenze: G. C. Sansom, 1967, 1009–1010.
16. *Nicola da Kozłów*, [in:] *Enciclopedia filosofica*, 2 ed., IV, Firenze: G. C. Sansom, 1967, 1010–1011.
17. *Problem uniwersaliów w «Quaestiones super Isagogen» Benedykta Hessego z Krakowa*, „Materiały i Studia Zakładu Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej”, VII, seria A, „Materiały do Historii Filozofii Średniowiecznej w Polsce”, (1967), s. 77–100.
18. *Sigismondo da Pyzdry*, [in:] *Enciclopedia filosofica*, 2 ed., V, Firenze: G. C. Sansom, 1967, 1338.
19. *Komentarz Benedykta Hessego z Krakowa do «Isagogi» Porfiriusza*, „Ruch Filozoficzny”, XXVI, 3 (1968), s. 222–224.
20. *Andrzej z Buku*, [in:] *Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy*, Wrocław: Zakład Nar. im. Ossolińskich, 1971, 10.
21. *Andrzej z Kokorzyna*, [in:] *Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy*, Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1971, 11.
22. *Andrzej z Malborka*, [in:] *Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy*, Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1971, 11.
23. *Bartłomiej z Jasta*, [in:] *Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy*, Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1971, 15–16.
24. *Jakub z Nowego Sącza*, [in:] *Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy*, Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1971, 135–136.
25. *Łukasz z Wielkiego Koźmina*, [in:] *Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy*, Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1971, 241.
26. *Maciej z Koła*, [in:] *Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy*, Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1971, 244–245.
27. *Mikołaj Bawdyssen (Budissen, Baudissen)*, [in:] *Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy*, Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1971, 271.
28. *Mikołaj z Kozłowa*, [in:] *Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy*, Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1971, 271–272.
29. *Mikołaj z Krakowa*, [in:] *Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy*, Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1971, 272.
30. *Mikołaj z Pyzdr*, [in:] *Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy*, Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1971, 273.
31. *Zygmunt z Pyzdr*, [in:] *Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy*, Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1971, 451–452.
32. *Andrzej z Malborka*, [in:] *Encyklopedia katolicka*, I, Lublin: Wyd. Tow. Nauk. KUL, 1973, 542.
33. *Marcin Biem of Olkusz*, [in:] *The Cracow Circle of Nicholas Copernicus*, Kraków: Państw. Wyd. Nauk., 1973, 7–21 (= „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, CCCXIV, 2, Prace Historyczne, 42, 2. *Copernicana Cracoviensia*, III, 2).

34. *Marcin Biem z Olkusza*, [in:] *Krakowski krąg Mikołaja Kopernika*, Kraków: Państw. Wyd. Nauk., 1973, 7–24 (= „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, CCCXIV, 1, Prace Historyczne, 42, 1. *Copernicana Cracoviensia*, III, 1).

35. *Nie znany prognostyk Wojciecha z Brudzewa*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej”, XXVII, 1/2 (1977), s. 53–58.

36. *Konstanty Michalski. Biographie*, [in:] *Die Philosophie im 14. und 15. Jahrhundert*. In memoriam Konstanty Michalski (1879–1947), Amsterdam: Verlag B. R. Grüner, 1988, XIII–XVII (= *Bochumer Studien zur Philosophie*, X).

37. Edition of: Konstanty Michalski, *Poglądy etyczne Jana Burydana*, „Studia Mediewistyczne”, XXVI, 1 (1989), s. 25–83. Som. [Ed. together with: W. Paluchowski, A. Usowicz].

38. *Konstanty Michalski (1879–1947)*, „Studia Mediewistyczne”, XXVI, 1 (1989), s. 3–23.

39. *Nie znany komentarz Michała Falkenera z Wrocławia do «De anima» Arystotelesa jako przykład wpływu Pawła z Wenecji na krakowską psychologię w 1501 roku*, „Studia Mediewistyczne”, XXVI, 2 (1990), s. 89–101.

40. *Der Thomismus an der Krakauer Universität in den Jahren 1390–1525*, [in:] *Historia philosophiae medii aevi. Studien zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters*, hrsg. von B. Mojsisch, O. Pluta, Amsterdam–Philadelphia, B. R. Grüner, 1991, s. 611–626.

41. *P(aulus) de Wurzen*, [in:] *Lexikon des Mittelalters*, VI, München–Zürich: Artemis und Winkler Verlag, 1993, 1828.

42. Review of: Stanisław Wielgus, *Średniowieczna łacińskojęzyczna bibliotyka polska*, Lublin 1992, 177 pp., „Studia Mediewistyczne” XXXI (1994), s. 137–139.

43. *Blaski i cienie Jagiellońskiej fundacji Wydziału Teologii w Krakowie*, „Przegląd Uniwersytecki”, VII, 4 (36), (1995), s. 22–23.

44. *Dzieje Wydziału Teologii Uniwersytetu Krakowskiego w latach 1397–1525*, Kraków: WN PAT w Krakowie, 1996, 292 pp. (= *Studia do Dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, II).

45. *Jerzy Wolny*, [in:] *Folia historica Cracoviensia*, III: *Prace ofiarowane ks. prof. dr. hab. Jerzemu Wolnemu*, Kraków 1996, s. 17–36.

46. *Ślązacy na Wydziale Teologii Uniwersytetu Krakowskiego w XV wieku*, [in:] *Folia historica Cracoviensia*, III: *Prace ofiarowane ks. prof. dr. hab. Jerzemu Wolnemu*, Kraków 1996, s. 53–68.

47. *Aleksander Usowicz – sylwetka uczonego*, „Kwartalnik Filozoficzny”, XXV, 4 (1997), s. 5–27.

48. *Bene merenti*, „Biuletyn Polskiej Prowincji Zgromadzenia Księży Misjonarzy”, V (56), (28.10.1997), s. 7.
49. *Fundacja Wydziału Teologii*, [in:] *Błogosławiona Jadwiga królowa w oczekiwaniu na kanonizację*, katalog wystawy przygotowany pod red. J. A. Nowobilskiego, Kraków 1997, s. 29–39.
50. *Fundatorka Uniwersytetu Krakowskiego – Święta Jadwiga*, „Przegląd Uniwersytecki”, IX, 6 (50), (1997), s. 16–17, 20–21.
51. *Od katechezy misyjnej do fakultetu (966–1397)*, [in:] *Wydział Teologiczny w Krakowie. 1397–1997*, księga jubileuszowa pod red. S. Piecha, Kraków: WN PAT, 1997, s. 15–36.
52. *Pierwsi bakalarze i doktorzy teologii Uniwersytetu Krakowskiego*, „Przegląd Tomistyczny”, VI–VII (1997), s. 233–314.
53. *Początki Wydziału Teologicznego*, „Alma Mater”, „Kwartalnik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, IV (1997), s. 35–38.
54. *Poglądy filozoficzne Konstantego Michalskiego*, „Kwartalnik Filozoficzny”, XXV, 4 (1997), s. 205–206.
55. *Tomasza ze Strzempina koncepcja teologii jako nauki spekulatywnej, praktycznej i afektywnej*, [in:] *Benedyktyńska praca. Studia historyczne ofiarowane o. Pawłowi Sczanieckiemu w 80. rocznicę urodzin*, pod red. o. J. A. Spieża OP i Z. Wielgosza, Tyniec–Kraków 1997, s. 191–197.
56. *Wstęp*, [in:] Konstanty Michalski, *Filozofia wieków średnich*, Kraków 1997, s. 7–16 (= *Studia do Dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, V).
57. *Złoty wiek (1397–1500)*, [in:] *Wydział Teologiczny w Krakowie. 1397–1997*, księga jubileuszowa pod red. S. Piecha, Kraków: WN PAT, 1997, s. 37–60.
58. *Die Königin Hedwig als Gründerin der Krakauer Universität*, [in:] *Achtung vor Anthropologie. Interdisziplinäre Studien zum philosophischen Empirismus und zur transzendentalen Anthropologie*. Michael Benedikt zum 70. Geburtstag, hrsg. J. Rupitz, E. Schönberger, C. Zehetner, Wien 1998, s. 123–128.
59. *Ks. Konstanty Michalski. Sylwetka uczonego i profesora Wszechnicy Jagiellońskiej*, [in:] *Informator*. Instytut Teologiczny Księży Misjonarzy, XVIII, pod red. A. Bandury, Kraków 1998, s. 84–97.
60. *Laudacja ks. prof. Aleksandra Usowicza*, [in:] *Jubileusz sześćsetlecia Wydziału Teologicznego w Krakowie 20 X 1996–20 X 1997*, red. J. Morawa, S. Postawa, Kraków: WN PAT, 1998, s. 826–828 (= *Studia do dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, X); cf. s. 360, 387, 388.



61. *Laudatio dla ks. prof. Aleksandra Usowicza*, [in:] *Biuletyn Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie*, XVI, Kraków 1998, s. 48–50.

62. *Laudatio dla ks. prof. dr. hab. Aleksandra Usowicza*, [in:] *Informator*. Instytut Teologiczny Księży Misjonarzy, XVIII, pod red. A. Bandury, Kraków 1998, s. 22–25.

63. *Początki Wydziału Teologii w Krakowie w kontekście uniwersytetów europejskich*, [in:] *Jubileusz sześćsetlecia Wydziału Teologicznego w Krakowie 20 X 1996–20 X 1997*, red. A. Kubiś, J. Morawa, S. Postawa, Kraków: WN PAT, 1998, s. 221–245 (= *Studia do dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, X).

64. *Siedemdziesiąt lat międzynarodowego projektu badawczego zainicjowanego przez Polską Akademię Umiejętności w zakresie historii filozofii średniowiecznej*, „Kwartalnik Filozoficzny”, XXVI, 4 (1998), s. 95–122.

65. *Święta Jadwiga królowa a Uniwersytet Krakowski*, „Studia Warmińskie”, XXXV (1998), s. 47–60.

66. *Uniwersytet Krakowski wobec idei soborowej w XV wieku*, [in:] *Jubileusz sześćsetlecia Wydziału Teologicznego w Krakowie 20 X 1996–20 X 1997*, red. A. Kubiś, J. Morawa, S. Postawa, Kraków: WN PAT, 1998, s. 505–534 (= *Studia do dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, X).

67. *Współczesna suma filozofii*, „Przegląd Uniwersytecki”, X, 5 (55) (1998), s. 24–25.

68. *Wstęp*, [in:] Konstanty Michalski, *Nova et vetera*, Kraków 1998, 7–18 (= *Studia do dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, IX).

69. *Agnostycyzm w badaniach nad poglądami Jana z Kluczborka*. Review of: Kazimierz Wójcik, *Jan z Kluczborka, filozof i teolog Uniwersytetu Krakowskiego*, Lublin: Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1995, 182 ss., [in:] „Kwartalnik Filozoficzny”, XXVII, 3 (1999), s. 221–224.

70. *Alma Mater Iagellonica w życiu i pismach Konstantego Michalskiego*, „Alma Mater” Dwumiesięcznik Uniwersytetu Jagiellońskiego, XV (X–XI, 1999), s. 33–34.

71. *Doktrynalne podstawy krakowskiego koncyliaryzmu średniowiecznego*, [in:] *Folia historica Cracoviensia*, VI, Kraków 1999, s. 77–89.

72. *Filozoficzno-teologiczna refleksja Jakuba z Paradyża na tle krakowskiego praktycyzmu pierwszej połowy XV wieku*, „Kwartalnik Filozoficzny”, XXVII, 4 (1999), s. 256–259. Review of: Jarosław Stoś, *Mistrz Jakub z Paradyża i devotio moderna. Główne problemy refleksji filozo-*

*ficzno-teologicznej Jakuba z Paradyża i ich związek z devotio moderna*, Warszawa: Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej, 1997, 199 ss.

73. *Konstanty Michalski projektodawcą „Aristoteles Latinus”*, [in:] *Poglądy filozoficzne Konstantego Michalskiego*. Materiały pokonferencyjne przygotowane pod redakcją Cz. Głombika, Katowice: Wydawnictwo Gnone, 1999, s. 52–66.

74. *Królowa Jadwiga i początki Wydziału Teologii Uniwersytetu Krakowskiego*, Kraków, 10–11 stycznia 1997, [in:] *Acta mediaevalia*, XII, Lublin: RW KUL, 1999, s. 471–472.

75. *Książd profesor Jerzy Wolny (1921–1999)*, „Przegląd Uniwersytecki”, XI, 2 (58) (1999), s. 17.

76. *Poglądy filozoficzne ks. prof. Konstantego Michalskiego w 50-tą rocznicę śmierci uczonego, Katowice, 22 kwietnia 1997*, [in:] *Acta mediaevalia*, XII, Lublin: RW KUL, 1999, s. 473–474.

77. *Pokłosie jubileuszu sześćsetlecia Wydziału Teologicznego w Krakowie*, „Przegląd Uniwersytecki”, XI, 1 (57) (1999), s. 22, 25.

78. *Stanowisko średniowiecznych przedstawicieli Uniwersytetu Krakowskiego wobec astrologii*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej”, XLIX, 1/2 (1999), s. 95–102.

79. *Teologia w Polsce, Kraków, 16–17 października 1997*, [in:] *Acta mediaevalia*, XII, Lublin: RW KUL, 1999, s. 481–482.

80. *Uczony, którego Roman Ingarden nazwał filozofem*, Review of: Konstanty Michalski, *Nova et vetera*, Kraków: Wydawnictwo Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy, 1998, 678 pp., *Studia do dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, IX, „Kwartalnik Filozoficzny”, XXVII, 1 (1999), s. 222–229.

81. *Uniwersytet Krakowski a sobory w pierwszej połowie XV wieku*, [in:] *Acta mediaevalia*, XII, Lublin: RW KUL, 1999, s. 177–213.

82. *Andrzej z Kokorzyna (ok. 1379–ok. 1435)*, [in:] *Złota księga Papieskiej Akademii Teologicznej*, pod red. S. Piecha, Kraków: WN PAT, 2000, s. 111–116.

83. *Benedykt Hesse z Krakowa (ok. 1389–1456)*, [in:] *Złota księga Papieskiej Akademii Teologicznej*, pod red. S. Piecha, Kraków: WN PAT, 2000, s. 131–138.

84. *Biskupi Jan Radliczyc i Piotr z Radolina a odnowa Uniwersytetu Krakowskiego*, „Przegląd Uniwersytecki”, XX, 3 (65) (V–VI 2000), s. 20–21.

85. *Die heilige Königin – Gründerin der Universität in Krakau*. In das Deutsche übersetzt von H.-U. Wöhler, [in:] *Acta mediaevalia*, XIII, Lublin: RW KUL, 2000, s. 75–91.

86. *Franciszek z Brzegu (ok. 1370–1432)*, [in:] *Złota księga Papieskiej Akademii Teologicznej*, pod red. S. Piecha, Kraków: WN PAT, 2000, s. 89–97.

87. *Jakub z Paradyża (ok. 1380–1464)*, [in:] *Złota księga Papieskiej Akademii Teologicznej*, pod red. S. Piecha, Kraków: WN PAT, 2000, s. 117–123.

88. *Jan z Kluczborka (ok. 1370–ok. 1436)*, [in:] *Złota księga Papieskiej Akademii Teologicznej*, pod red. S. Piecha, Kraków: WN PAT, 2000, s. 99–104.

89. *Jerzy Wolny (1921–1999)*, [in:] *Złota księga Papieskiej Akademii Teologicznej*, pod red. S. Piecha, Kraków: WN PAT, 2000, s. 575–578.

90. *Mikołaj Bawdysen z Krakowa (ok. 1383–ok. 1424)*, [in:] *Złota księga Papieskiej Akademii Teologicznej*, pod red. S. Piecha, Kraków: WN PAT, 2000, s. 125–130.

91. *Mikołaj z Kozłowa (ok. 1378–1443)*, [in:] *Złota księga Papieskiej Akademii Teologicznej*, pod red. S. Piecha, Kraków: WN PAT, 2000, s. 105–109.

92. *Podziękowanie... za dedykację III tomu dzieł ks. Konstantego Michalskiego CM «Histoire de la Philosophie»*, [in:] *Informator*, XX, Kraków 2002, s. 30–33.

93. *Tomasz ze Strzempina (1398–1490)*, [in:] *Złota księga Papieskiej Akademii Teologicznej*, pod red. S. Piecha, Kraków: WN PAT, 2000, s. 165–172.

94. *Wojciech z Brudzewa (1445 (1446)–1495) – komentator nowych teoryk planet*, [in:] Uniwersytet Jagielloński. *Złota księga Wydziału Matematyki i Fizyki*, pod red. B. Szafirskiego, Kraków: Księgarnia Akademicka, 2000, s. 85–92.

95. *Ksiądz Marian Borzyszkowski*, „Przegląd Uniwersytecki”, XIII, 5 (73) (2001), s. 24.

96. *Aleksander Usowicz – wielki uczony i dobry nauczyciel przełomowych czasów (14.06.1912–8.06.2002)*, [in:] *Informator*. Instytut Teologiczny Księży Misjonarzy, XXII, pod red. A. Bandury, S. Rosponda, Kraków 2002, s. 25–77.

97. *Die philosophischen und theologischen Grundlagen des Konziliarismus in Polen*, „Polonia Sacra. Czasopismo Wydziału Teologicznego”, VI (XXIV), 11 (55) (2002), s. 211–230.

98. *Katedry filozofii chrześcijańskiej Wydziału Teologii Uniwersytetu Jagiellońskiego*, „Analecta Cracoviensia”, XXXIV (2002), s. 35–49.

99. *Ksiądz prof. Aleksander Usowicz. Sylwetka ostatniego kierownika pierwszej katedry filozofii chrześcijańskiej UJ*, „Alma Mater. Miesięcznik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, XLII (2002), s. 37–38.

100. *Marian Borzyszkowski (31.08.1936–21.09.2001). In memoriam*, „Studia Warmińskie”, XXXIX (2002), s. 5–29.

101. Review of: Ks. Michał Jagosz, *Beatyfikacja i kanonizacja świętej Jadwigi królowej*, Kraków: WN PAT, 2003, 409 ss., „Polonia Sacra”, VII (XXV), 13 (57) (2003), s. 381–385.

102. *Ksiądz profesor Adam Kubiś jako organizator nauki i uczonego*, [in:] *Świadek Chrystusowych cierpień (1 P 5, 1)*. Prace dedykowane księdzu profesorowi Adamowi Kubisiowi, Kraków: WN PAT, 2004, s. 115–120.

103. Review of: *Matka nauki polskiej*: Ks. Michał Jagosz, *Beatyfikacja i kanonizacja świętej Jadwigi królowej*, Kraków: WN PAT, 2003, 409 ss., [in:] *Acta mediaevalia*, XVII, Lublin: RW KUL, 2004, s. 364–366.

104. *Źródła nauki o Bogu jako substancji u Andrzeja z Kokorzyna i Macieja z Sasypowa*, [in:] *Świadek Chrystusowych cierpień (1 P 5, 1)*. Prace dedykowane księdzu profesorowi Adamowi Kubisiowi, Kraków: WN PAT, 2004, s. 245–256.

105. *20 lat współpracy Bochum i Krakowa w dziedzinie teologii*, „Alma Mater. Miesięcznik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, LXXI (V, 2005), s. 45–47.

106. *Mateusz z Krakowa*, [in:] *Powszechna encyklopedia filozofii*, VI, Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, 2005, 924–925.

107. Review of: Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość. Rozmowy na przełomie tysiącleci*, „Alma Mater. Miesięcznik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, LXXI (V, 2005), s. 94–95.

108. Review of: Jarosław Stoś, *Jakub z Paradyża*, Kraków 2004: WAM, 2004, 109 ss.; *Jakub z Paradyża, Sermones de sanctis et de praecipuis festivitibus*, wydał, wstępem i notami krytycznymi opatrzył S. A. Porębski, „Textus et Studia historiam theologiae in Polonia excoltae spectantia”, XXIX (2004), s. 9–213; *Jakub z Paradyża, De sanctificatione sabbati circa molendina, Additiones de inchoatione festorum et de viatoribus vectoribus*, wydał, wstępem i notami krytycznymi opatrzył J. Stoś, „Textus et Studia historiam theologiae in Polonia excoltae spectantia”, XXIX (2004), s. 215–245, „Alma Mater. Miesięcznik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, LXX (IV, 2005), s. 77.

109. Review of: Roman M. Zawadzki, *Staropolski konterfekt świętego Jana z Kęt*, Kraków: WN PAT, 2002, 348 ss.; *Bibliografia analityczna piśmiennictwa dotyczącego życia i kultu świętego Jana z Kęt*, zebrał i opracował R. M. Zawadzki, Kraków: WN PAT, 2002, 636 ss., „Alma Mater. Miesięcznik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, LXX (IV, 2005), s. 77–78.

110. Review of: *Świadek Chrystusowych cierpień (1 P 5, 1)*. Prace dedykowane księdzu Profesorowi Adamowi Kubisiowi, red. nauk. ks. J. Morawa, Kraków: WN PAT, 2004, 937 ss., „Alma Mater. Miesięcznik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, 69 (III, 2005), s. 73.

111. *Michalski Konstanty Józef*, [in:] *Powszechna encyklopedia filozofii*, VII, Lublin 2006, 148–150.

112. *Mikołaj Budziszyn z Krakowa*, [in:] *Powszechna encyklopedia filozofii*, VII, Lublin 2006, 188–189.

113 *Mikołaj z Kozłowa*, [in:] *Powszechna encyklopedia filozofii*, VII, Lublin 2006, 199–201.

114. Review of: *Święty Józef Sebastian Pelczar (1842–1924). Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego i biskup przemyski*, [in:] *Studia do dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, XVII, Kraków 2005, „Alma Mater. Miesięcznik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, LXXIX (III, 2006),

115. *25 lat badań nad Wydziałem Teologii w Krakowie*, „Alma Mater. Miesięcznik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, XCII (V, 2007), s. 44–45.

116. Review of: Matthias Nuding, *Matthäus von Krakau, Theologe, Politiker, Kirchenreformer in Krakau, Prag und Heidelberg zur Zeit des Großen Abendländischen Schismas*, Tübingen 2007, „Alma Mater. Miesięcznik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, XCVIII (XII, 2007), s. 126.

117. Review of: Jan z Dąbrówki, *Komentarz do ‘Kroniki polskiej’ mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem*, ed. M. Zwiercan, „Alma Mater. Miesięcznik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, CVIII (XI, 2008), s. 116.

118. Review of: Krzysztof Rafał Prokop, *Ksiądz Tadeusz Glemma (1895–1958). Profesor i dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, [in:] *Studia do dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, XIX, Kraków 2008, „Alma Mater. Miesięcznik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, CVII (X, 2008), s. 126.

119. *Świadek krakowskiej teologii – protonotariusz apostolski Adam Kubiś*, „Alma Mater. Miesięcznik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, CVIII (XI, 2008), s. 26–27.

\* \* \*

Pragnąc kształtować dalsze oblicze ostatnio ustanowionego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, należy przy tym pamiętać

o wciąż żywych i chlubnych dziejach minionej przeszłości. Mimo że na tym odcinku wiele już zrobiono, trzeba nadal ukazywać jej wybitnych przedstawicieli, a godne pamięci zdarzenia i osiągnięcia pogłębiać przez prowadzenie dalszych źródłowych prac badawczych i poprzez publikowanie ich wyników w nowych opracowaniach.

## DIE KRAKAUER THEOLOGEN IN DEN UNTERSUCHUNGEN VON MIECZYŚLAW MARKOWSKI

### Zusammenfassung

Professor Mieczysław Markowski gehört zu den hervorragenden Historikern der Philosophie des Mittelalters. In seinen wissenschaftlichen Untersuchungen setzt er die von Professor Konstanty Michalski begonnene Tradition fort. Seine wissenschaftliche Arbeit hat nicht nur in Polen, sondern auch international, besonders im deutschen Sprachraum, Anerkennung gefunden. Die Bibliographie dieses anerkannten Wissenschaftlers umfasst über siebenhundert verschiedenartige wissenschaftliche Arbeiten. Einen wichtigen Platz nimmt dabei seine Zusammenarbeit mit der Krakauer Theologischen Hochschule ein, in deren Rahmen er die Geschichte der Theologischen Fakultät der Jagiellonen-Universität (1397–1954), der Päpstlichen Theologischen Fakultät (1954–1981) und der Päpstlichen Theologischen Akademie (1981–2009) untersucht hat. Seine Arbeiten zu diesen Themen umfassen 119 Titel, die sich mit den Krakauer Theologen befassen. Im folgenden Artikel werden sie detailliert aufgelistet. Besondere Aufmerksamkeit wird dabei der Geschichte der Theologischen Fakultät der Krakauer Universität in den Jahren 1397 bis 1525 gewidmet. Dabei handelt es sich um eine Aufbereitung von Quellen zu der bisher ungenau oder falsch beschriebenen Geschichte der ältesten Theologischen Fakultät in Polen.